

ВАСИЛЬ СТЕПАНОВИЧ БОРОДІН

19 червня 2011 р. помер український літературознавець, доктор філологічних наук, лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка, багаторічний співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України Василь Степанович Бородин. В. Бородин народився 23 лютого 1930 р. в с. Прилепи, тепер Курської області Російської Федерації. На початку 30-х, рятуючись від голоду, багатодітна родина переїхала на Донбас. Дитинство та юність Василя Степановича, що частково припали на воєнне лихоліття, минули в шахтарському селищі на Луганщині. У 1948 – 1953 рр. В. Бородин навчався в Харківському університеті, у 1953 – 1956 рр. – в аспірантурі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, після закінчення якої був залишений на роботі у відділі шевченкознавства. 1961 р. захистив кандидатську, 1981 – докторську дисертацію. З 1984 по 1996 р. після виходу на пенсію Є. Кирилюка очолював цей відділ, а в 1996 – 2006 рр. працював провідним науковим співробітником. Досліджував життя і творчість Шевченка та його оточення. Автор книжок “Соціально-побутові поеми Т. Г. Шевченка періоду “Трьох літ” (1843 – 1845 рр.)” (1958), “Три поеми Т. Г. Шевченка: “Сова”, “Сліпий”, “Наймичка” (1964), “Т. Г. Шевченко і царська цензура: Дослідження та документи. 1840 – 1862 рр.” (1969, з додатком факсимільної копії рукописного збірника “Поезія Т. Шевченка. Том перший”, не допущеного цензурою до видання в 1859 р.), “Над текстами Т. Г. Шевченка” (1971; усі – Київ), “Путь “Кобзаря”: Судьба книги Т. Шевченко” (М., 1978; вірменською мовою – у співавторстві, Єреван, 1983). Співавтор монографій: “Шевченкознавство. Підсумки й проблеми” (1975), “Творчий метод і поетика Т. Г. Шевченка” (1980), “Т. Г. Шевченко: Біографія” (1984). Один з активних творців (заступник відповідального редактора) фундаментального енциклопедичного “Шевченківського словника” у двох томах (1976–1977). Під науковим керівництвом В. Бородіна і за його участю створено збірники наукових праць, зокрема “Питання текстології: Т. Г. Шевченко” (1990), “Проект тематичного словника Шевченківської енциклопедії”, підготовлено корпус “Листи до Тараса Шевченка” (два останні – 1993; усі – Київ). У тематиці численних статей і розвідок В. Бородіна провідне місце належить комплексному дослідженню проблем шевченківської текстології в усіх її теоретичних і практичних аспектах, цензурної долі та історії видань і публікацій творів поета, розробці філологічної концепції та принципів підготовки академічного видання його спадщини. Значна частина праць ученого присвячена архівно-документальним пошукам, публікації виявлених ним раніше невідомих творів, автографів, листів, нових документів, мемуарів, епістолярних матеріалів про Т. Шевченка. Серед них – ґрунтовний збірник “Спогади про Тараса Шевченка” (1982; 1989, підготовка і коментування, у співавторстві). В. Бородин брав участь у текстологічній підготовці й коментуванні повного зібрання творів Т. Шевченка в 6-ти томах (т. 1–4, 6, 1963–64), творів Т. Шевченка у 5-ти томах (т. 1–5, 1978–79; т. 3, 4, 5, 1984), творів М. Костомарова у 2-х томах (1967), І. Франка у 3-х томах (т. 2, 1973; усі – Київ). Окремими виданнями вийшли підготовлені В. Бородиним Шевченкові “Балади” (1982), “Повісті” (1986; 1988), збірники поезій у російських перекладах “Кобзарь”, (1980; 1984); “Избранные сочинения” (1987) (усі – Москва). За його участю здійснено низку факсимільних видань творів Шевченка, серед них – “Кобзарь” 1840 р. (К., 1963, 1974, 1976, 1990; Рівне, 2001), “Автобіографія. Дневник” (К., 1988); “Новые стихотворения Пушкина и Шевченки” (К., 1990). На основі концепції В. Бородіна й під його керівництвом видано літературну частину давньоочікуваного академічного “Повного зібрання творів” Т. Шевченка у 12-ти томах, науковим редактором більшості томів якого він був (т. 1, 2 – 1989–1990; т. 1, 2, 5, 6 – 2001–2003). Вироблений у цьому виданні текст Шевченкових творів від часів його виходу передруковується всіма масовими виданнями. Після смерті М. Сиваченка В. Бородин, по суті, очолив українську текстологічну школу. Багато його планів лишилися нереалізованими. Проте вже самі публікації віднайдених ним в архівах невідомих Шевченкових рядків (зокрема вірша “Нудно мені, тяжко – що маю робити?..”, фрагмента ранньої редакції поеми “Катерина”), відзначений Шевченківською премією 1980 р. внесок у створення “Шевченківського словника”, підготовка масиву канонічного тексту Шевченка в академічному 12-томнику забезпечили Василеві Степановичу Бородину гідне місце в українському літературознавстві.

